

Обикновен пчелояд *Merops apiaster*

Описание на вида

Гнездящ и мигриращ вид. Един от късните пролетни мигранти (м. май). По време на миграция образува големи еднородни ята (максимум през 10-15 септември), които могат да достигнат до 400-700 птици. Вероятно по Черноморското крайбрежие концентрацията на вида е по-голяма. Трудности при регистрирането на ятата са, че една не малка част от тях не са компактни и трудно преброими с точност, много често ято се регистрира по звук, а не може да бъде установено визуално.

Сн. Петър Янков, БДЗП

Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията е целенасочено проучвана след 1970 г. Пролетния прелет е през втората половина на април и през май, а есенният – от началото на август до средата на септември, като рядко единични птици се наблюдават и през октомври (Нанкинов и др., 1997). По-добре е проучена есенната миграция на пчелояда, макар проучванията да не са достатъчни. В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) е проучена есенната миграция в района на Атанасовското езеро и макар да е правен отчет на мигриращите пчелояди, няма публикувани данни за установените числености. През 1997 г. при целево проучване на есенната миграция в района на местността „Пода” в източната част на Мандренското езеро са отчетени 86 пчелояда за един миграционен сезон (НБОИ, 2012). Миграция на пчелояди е наблюдавана в района на град Балчик през 2003 г. при целенасочено проучване на миграцията, свързано с намерения за развитие на ветропаркове, като за един миграционен сезон са установени да прелитат 14882 индивида (НБОИ, 2012). През есента на 2004 г. в рамките на целенасочено проучване на есенната миграция в Източна България, паралелно на 9 наблюдателни точки за целите на Натура 2000, миграция на пчелояди е установена в района на Добруджа при Българево (4502 индивида), Горичане (940 инд.), Балчик (7593 инд.), Рогачево (3573 инд.), в Източна Стара планина – при селата Баня (2249 инд.) и Паницово (964 инд.) и в района на Созопол при село Равадиново (524 инд.) (BSPB, 2005). Най-голям брой мигриращи пчелояди през този миграционен сезон са наблюдавани при Балчик. През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България паралелно на 9 наблюдателни точки, пчелояди са установени в района на Добруджа при Горичане (323 инд.), Българево (2779 инд.), Топола (4709 инд.), Безводица (4120 инд.), Кремена (1331 инд.), Суворово (1244 инд.) и Ефрейтор Бакалово (наблюдателна точка Суха река) (359 инд.), в района на Провадия (1123 инд.) и Атанасовско езеро (2233 инд.), като най-голям брой прелитащи пчелояди за миграционния сезон са установени в Добруджа – при село Топола. В периода от 2006 до 2010 г. започват да се провеждат проучвания на миграцията на птиците във връзка с инвестиционни интереси за изграждане на ветрогенератори, като проучванията са съсредоточени основно в Добруджа. При тези проучвания мигриращи пчелояди са наблюдавани при Българево, Каварна, Хаджи Димитър, Селце, Могилище, Бежаново, Шабла, Пролез, Горичане, Сърнино, Василево, Люляково, Снягово, Добротич, Телериг, Карапелит, Росица, Александрия, Добрин, Станата и Мировци. Най-голям брой мигриращи пчелояди са установени през 2006 г. в района на Каварна – 4582 индивида за миграционния сезон, а също така през 2010 г. при Сърнино – 4210 индивида и през 2008 г. при Българево – 4209 индивида. В периода 2008 – 2009 г. проучвания на есенната миграция са осъществени и по поречието на река Дунав и Дунавската равнина, като значителен брой мигриращи

пчелояди са установени да прелитат в района на село Иваново (в Защитена зона „Ломовете” – 2393 индивида, Въбел (в Защитена зона „Никополско плато”) – 1256 индивида, Песчинското блато (в защитена зона „Комплекс Беленски острови) - 541 индивида и блатото Кайкуша (в защитена зона „Свищовско-беленска низина) – 332 индивида. В района на село Златия (Защитена зона „Златия”) са наблюдавани 332 мигриращи индивида за целия миграционен сезон (НБОИ, 2012).

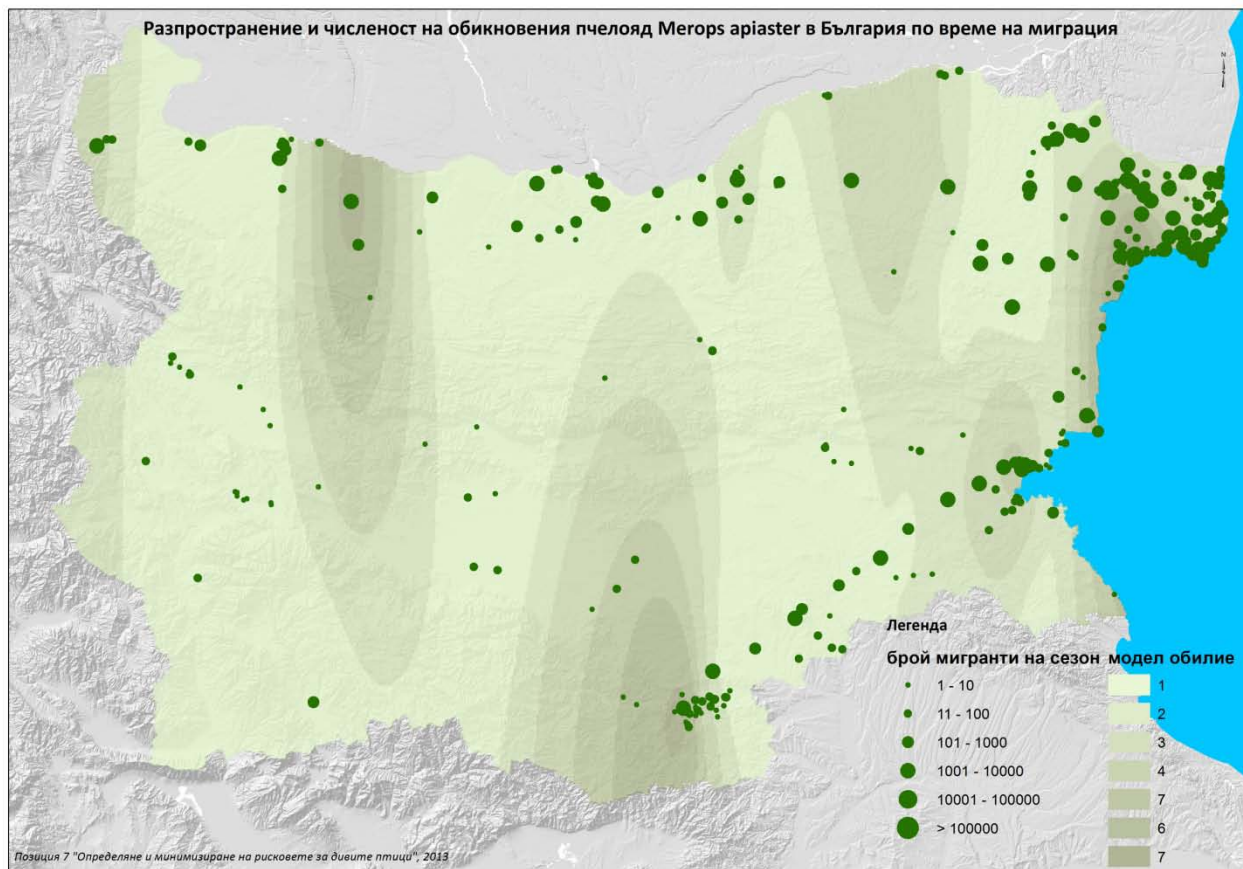
Извън посочените по-горе райони, при случайни наблюдения на птици, пчелояди по време на есенна миграция са наблюдавани основно по Черноморското крайбрежие: в района на нос Калиакра – 100 инд. (2012 г.), Дуранкулашко езеро - 100 инд. (2012 г.), в местността Чаиря до Генерал Колево – 150 инд. (2010 г.), Аладжа манастир – 150 инд. (2000 г.), Сарафово – 100 инд. (2009 г.) (НБОИ, 2012).

През пролетта на 2005 г. при паралелните проучвания на пролетната миграция в Добруджа са установени общо малък брой пчелояди: при село Кремена - 9 индивида за миграционния сезон и при Провадия – 47 индивида. През същия сезон е проведено проучване на пролетната миграция по долината на река Места при село Огняново, като там са регистрирани общо 119 мигриращи пчелояди. В периода на интензивни проучвания на миграцията в Добруджа, поради засиления инвеститорски интерес за изграждане на ветрогенератори мигриращи черни са установени при Бежаново, Сърнино, Василево, Шабла, Пролез, Люляково, Снягово, Карапелит, Росица, Добрин, Александрия, Хаджи Димитър, Суворово, Станата, Преселка и Добротич. Най-много пчелояди за миграционен сезон са прелетели в района на село Бежаново през пролетта на 2007 г. – 1298 индивида и в района на село Люляково през 2010 г. – 1709 инд. (Герджиков, Илиев, 2010). По време на проучване на пролетната миграция в Дунавската равнина, при село Въбел (защитена зона „Никополско плато”) през 2010 г. са регистрирани 73 мигриращи пчелояда, а при село Сливата през 2011 г. е наблюдаван 1 индивид за миграционния сезон.

При случайни наблюдения през пролетния период мигриращи пчелояди са наблюдавани в района на Дуранкулашкото езеро – 150 индивида (2005 г.), нос Галата – 24 инд. (2011 г.), при град Нови Искър - 9 инд. (2009 г.), Драгоман – 3 инд. (2009 г.), Градище, 3 инд. (2011 г.), околностите на село Черничево – 3 инд. (2012 г.), кариера при село Кунино – 4 инд. (2003 г.) (НБОИ, 2012)

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици” в Северна България през 2011 г. Пчелоядът е наблюдаван да мигрира на всички наблюдателни точки, като при Галиче (Дунавската равнина) са установени най-голям брой птици, а най-малко - в най-западните части на проучвания район – при Сливница. Като цяло интензивен прелет на пчелояди се наблюдава в Добруджа (между Браничево и Дуранкулак), при Острово (Лудогорието), в западната част на Дунавската равнина (Галиче и Разград) и в района на Подгоре. По време на проучването на есенната миграция през 2012 г. Пчелоядът е наблюдаван да мигрира на всички наблюдателни точки, като при Арката (Източни Родопи) е установен най-голям брой птици (8637 инд.). Като цяло интензивен прелет на пчелояди се наблюдава в Добруджа (всички части) и в Бургаско.

По време на проучването на пролетната миграция през 2012 г. пчелоядът е наблюдаван да мигрира на всички наблюдателни точки в Южна България и Добруджа, като при Пленимир (Добруджа) са установени най-голям брой птици, а най-малко - при Александрово в Южна България. В Южна България най-много пчелояди са наблюдавани при Арката в Източни Родопи. Като цяло интензивен прелет на пчелояди се наблюдава в Добруджа (най-интензивен е в Централна Добруджа - Пленимир), Източните Родопи (Арката), Западна Странджа и района на Бургас (Суходол).

Фиг. 99 Разпространение и численост на обикновения пчелояд в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат поне 7386 индивида (2012 г.), основно по Черноморието и през Източните Родопи. Като се има в предвид, че пчелоядът мигрира през цялата страна, макар и не равномерно, може да се предположи, че до 10000 индивида прелитат през пролетта през България. Интензивен прелет определено е регистриран по Черноморието и в района на Източни Родопи.

По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 55372 пчелояда (2012 г.). Тази численост е регистрирана в източната част на Южна България (между Източни Родопи и Бургас) и в Добруджа. Като се има в предвид широкия фронт на миграция на вида, както и относително интензивния прелет, регистриран в Западната Дунавска равнина, може да се оцени, че между 80000 и 100000 птици прелитат по време на есенна миграция. През есента пчелоядите също летят над територията на цялата страна, но миграцията е в по-голяма степен концентрирана в източната и западната част на страната. В Северна България интензивния миграционен коридор между Острово (в Лудогорието) и района на Дуранкулак (в Добруджа). Освен това интензивен миграционен коридор е установен в Западната Дунавска равнина (Галиче) и в подножието на Западен Балкан (Подгоре). В Добруджа миграцията на пчелояда е интензивна навсякъде. В Южна интензивния миграционен коридор е между западна Странджа и Бургас, както и в район

на Източни Родопи. По поречията на Тунджа и Марица са регистрирани най-малко прелитащи пчелояди.

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

По време на пролетна миграция единични птици са отчитани още в началото на април, но интензивната миграция започва от средата на април и продължава до третата десетдневка на май. Есенната миграция стартира още в началото на август и продължава до средата на септември. Най-интензивна е през втората половина на август. Както и бреговата лястовица пчелоядът има много със период на прелет, както през есента, така и през пролетта.

Дневна динамика

Пчелоядът прелита масово през цялата светла част на деня. През есента в Северна България се наблюдава по-голяма интензивност на прелета сутрин, а в Южна България – по обед и в ранните следобедни часове. Но все пак най-голям брой птици прелитат изследвания район на Северна България в периода между 8 и 10 ч. Почти всички обикновени пчелояди прелитат на височина под 200 м по всяко време на деня. Между 8 и 16 ч. малък брой птици са регистрирани да прелитат на височина между 200 и 500 м., и незначителен брой над 500 м. височина

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Пчелоядът по време на миграция е наблюдаван да прелита в много широк височинен диапазон - от 5 м до 1500 м. (с помощта на радарни проучвания през деня). Основно се регистрират птиците, летящи до 200 м височина. По-високо летящите птици трудно се забелязват от наблюдателите – те се регистрират само по звук или с помощта на радар.

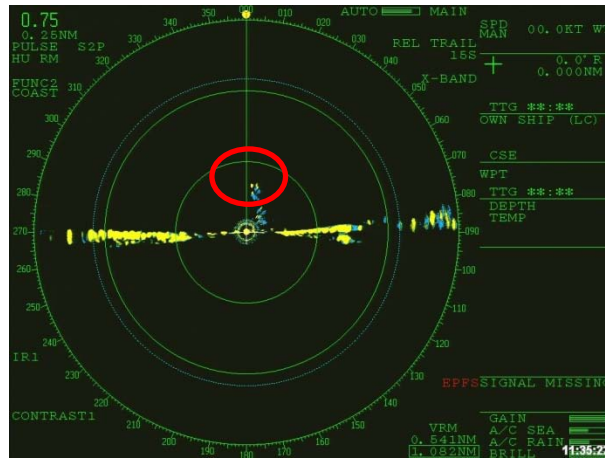
Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите пчелояди е север – юг пред есента и юг – север през пролетта. Само на наблюдателната точка при Галиче основното направление през есента е установен прелет на изток, а на наблюдателната точка при Дуранкулак – на югозапад. През пролетта в Района на Пленимир и Суходол са наблюдавани голям брой птици да прелитат и в посока на североизток, а при Гешаново е отчетено, че приблизително един и същ брой птици летят в посока север и в посока северозапад.

Използване на района за стационаране и нощуване

Обикновени пчелояди са наблюдавани да пренощуват и да се задържат през деня по време на прелет на наблюдателните точки Пленимир и Дуранкулак в Добруджа и при Галиче в района на Дунавската равнина.

Радарно проучване на миграцията – регистрирани сигнали

Фиг. 100 Прелитащи обикновени пчелояди, засечени с радар